

SPIS RZECZY

*z datami powstania utworów wg: R. M. R., Gesammelte Gedichte,
Frankfurt a.M: Insel-Verlag 1962*

KSIĘGA GODZIN

KSIĘGA PIERWSZA: KSIĘGA O ŻYCIU MNICHA

Wiersze tej książki powstały (jeśli nie zaznaczono inaczej) w Berlinie-Schmargendorf

Godzina się chyli, porusza mnie	9
<i>20 września 1899</i>	
Przeżywam życie w rosnących kręgach	9
<i>20 września 1899</i>	
Mam wielu braci klasztornych w sutannach	9
<i>20 września 1899</i>	
Dowolnie cię malować nie godzi się przecie	10
<i>20 września 1899</i>	
Lubię te ciemne godziny w mym byciu	10
<i>22 września 1899</i>	
Sąsiedzie Boże, jeśli cię czasami	11
<i>22 września 1899</i>	
Gdyby tak cisza mogła nastać czasem	11
<i>22 września 1899</i>	
Żyję, gdy nowe się zbliża stulecie	12
<i>22 września 1899</i>	
Z twojego słowa odczytuję to	12
<i>22 września 1899</i>	
Mówi cięń Abla: / Mnie nie ma. Brat mi coś zrobił	12
<i>22 września 1899</i>	
O ty ciemności, z której się wywodzę	13
<i>22 września 1899</i>	
Wierzę we wszystko niewypowiedziane	13
<i>22 września 1899</i>	
Sam jestem na świecie, lecz sam nie dosyć	14
<i>22 września 1899</i>	
Widzisz, chcę wiele	15
<i>22 września 1899</i>	

Drżącymi wznosimy cię dłońmi	15
<i>22 września 1899</i>	
Stąd, że ktoś kiedyś ciebie zapragnął	16
<i>22 września 1899</i>	
Kto swego życia niedorzeczne wątki	16
<i>22 września 1899</i>	
Dlaczego moje dłonie pośród pędzli błędzą?	17
<i>24 września 1899</i>	
Jestem, Trwożliwy. Czy nie słyszysz	17
<i>24 września 1899</i>	
Życie moje nie jest tą godziną stromą	18
<i>24 września 1899</i>	
Gdybym gdzie indziej życie pędzić mógł	18
<i>24 września 1899</i>	
Znajduję ciebie we wszystkich tych rzeczach	19
<i>24 września 1899</i>	
Głos młodego brata / Przeplýwam, przeplýwam	19
<i>24 września 1899</i>	
Patrz, Boże, idzie Nowicjusz do ciebie	20
<i>24 września 1899</i>	
Miuję cię, najłagodniejsze prawo	20
<i>26 września 1899</i>	
My, czeladnicy, uczniowie i mistrz	21
<i>26 września 1899</i>	
Tak jesteś wielki, że mnie nie ma wcale	21
<i>26 września 1899</i>	
Rzesze aniołów szukają cię w świetle	22
<i>26 września 1899</i>	
To były Michała Anioła czasy	23
<i>26 września 1899</i>	
Ta gałąź z drzewa Boga, co rośnie nad Italią	23
<i>26 września 1899</i>	
A była też do owocu wzbudzona	24
<i>Wersje: 26 września 1899; ok. 1 maja 1905, Worpswede</i>	
Lecz jak gdyby ciężar gron dojrzałych	24
<i>Ok. 1 maja 1905, Worpswede</i>	
Tak ją malowano; jeden przede wszystkim	25
<i>26 września 1899</i>	
Gałęzią, która tamtej nigdy nie zrównała	25
<i>26 września 1899</i>	
Nie wierzę wcale, że ta mała śmierć	26
<i>26 września 1899</i>	

Co zrobisz, Boże, kiedy ja umrę?	27
<i>26 września 1899</i>	
Mruczący jesteś, okopcony	27
<i>27 września 1899</i>	
Do młodego brata / Ty, wczoraj chłopcze... ..	28
<i>29 września 1899</i>	
Do młodego brata / A potem módl się... ..	28
<i>29 września 1899</i>	
Mam w sobie hymny, które zmilczę	29
<i>29 września 1899</i>	
Boże, jak czuję twą godzinę	30
<i>29 września 1899</i>	
Wszyscy, co dłonie swoje kładą	30
<i>30 września 1899</i>	
Imiona mamy jak światełko	31
<i>30 września lub 1 października 1899</i>	
Twoje pierwsze słowo było: światło	31
<i>1 października 1899</i>	
Przychodzisz i odchodzisz. Drzwi	32
<i>1 października 1899</i>	
Jesteś najgłębszym, co się wzniosł	33
<i>1 października 1899</i>	
Ja wiem: Ty jesteś tajemniczy	33
<i>1 października 1899</i>	
To moja praca jest, na której	34
<i>1 października 1899</i>	
Niezdobywane nigdy miasta	34
<i>Wersje: 1 października 1899; ok. 1 maja 1905, Worpswede</i>	
Do domu wracam z lotów mych	35
<i>1 października 1899</i>	
Objąć cię może tylko czyn	36
<i>1 października 1899</i>	
Dla mego życia strój jest taki sam	37
<i>1 października 1899</i>	
Bóg mi rozkazał, abym pisał	37
<i>2 października 1899</i>	
Nurza się tysiąc teologów	38
<i>2 października 1899</i>	
Poeci ciebie rozsypali	39
<i>2 października 1899</i>	
Rzadko słońce jest w soborze	39
<i>2 października 1899</i>	

Jak pielgrzym wszedłem tu w milczeniu	40
<i>2 października 1899</i>	
Tak jak dozorca winnicznej uprawy	41
<i>Ok. 1 maja 1905, Worpswede; przekształcony utwór z 2 października 1899</i>	
Bóg mówi do każdego, nim go stworzy	41
<i>4 października 1899</i>	
U mnichów bywałem, malarzy i mitów opowiadaczy	42
<i>4 października 1899</i>	
Ty ciemniejąca ziemio, mury dźwigasz cierpliwie	42
<i>4 października 1899</i>	
Jako dziecko się zbudziłem	43
<i>5 października 1899</i>	
Że nie było mnie przed chwilą	44
<i>5 października 1899</i>	
Wprost krzyczy blask w koronie twego drzewa	44
<i>10 października 1899</i>	
Tyś chętny, łaskę twoją sąleś	45
<i>12 października 1899</i>	
Godzina przed zmierzchem już	45
<i>14 października 1899</i>	
A przecież: tak mi jest	46
<i>14 października 1899</i>	

KSIEGA DRUGA: KSIEGA O PIELGRZYMOWANIU

Wiersze tej księgi powstały w Westerwede 1901, czystopis dla Lou Andreas-Salomé w Paryżu wczesnym latem 1903

Nie dziwisz się szaleństwom burz	49
<i>18 września 1901</i>	
Znowu się modłę, o Dostojny	50
<i>18 września 1901</i>	
Ja wciąż tym jestem, który klęczał	51
<i>18 września 1901</i>	
O Wieczny, ty mi objawiłeś siebie	53
<i>18 września 1901</i>	
Dla ciebie prośba ma to nie bluźnierstwo	54
<i>18 września 1901</i>	
Troskliwość jego jest dla nas jak Alb	55
<i>18 września 1901</i>	
Zgaś moje oczy: będę widział ciebie	55
<i>18 września 1901. – Wg Lou Andreas-Salomé wiersz powstał dla niej w Wolfratshausen</i>	

Przed tobą moja dusza jest kobietą	55
<i>18 września 1901</i>	
Tyś jest dziedzicem	56
<i>18 września 1901</i>	
I dziedzicysz zieleni	56
<i>18 września 1901</i>	
Ja jestem tylko jednym z twych maluczkich	58
<i>19 września 1901</i>	
Lecz chociaż każdy ucieka od siebie	59
<i>19 września 1901</i>	
Tyś starcem jest, któremu włosy	59
<i>19 września 1901</i>	
Pogłoski, co cię przeczują	60
<i>19 września 1901</i>	
Którzy cię szukają, zwodzą cię	60
<i>19 września 1901</i>	
Kiedy coś mi z okna spada	61
<i>19 września 1901. – Ostatnia strofa w rękopisie 1903</i>	
Myślisz: pokora. Ludzkie twarze	62
<i>19 września 1901</i>	
A w siole tym ostatni stoi dom	63
<i>19 września 1901</i>	
Ktoś czasem wstaje od wieczerzy	63
<i>19 września 1901</i>	
Strażnikiem nocnym obłąd jest	64
<i>19 września 1901</i>	
Czy o tych świętych wiesz, mój Panie?	64
<i>20 września 1901</i>	
Tyś jest przyszłością, tyś zorzą promienną	66
<i>20 września 1901</i>	
Klasztorem jesteś z stygmatami	66
<i>20 września 1901</i>	
Królowie tego świata starzy są	67
<i>20 września 1901</i>	
Wszystko znów będzie wielkie i potężne	68
<i>20 września 1901</i>	
Ty także będziesz wielki. Większy niżli ten	68
<i>20 września 1901</i>	
Nie będzie też spokoju w domach, chyba	69
<i>20 września 1901</i>	
Tak chcę do ciebie iść: u obcych progów	69
<i>20 września 1901</i>	

Boże, wieloma chcę być pielgrzymami	70
<i>20 września 1901</i>	
Ty jesteś mową i słuchaniem	70
<i>20 września 1901</i>	
Pielgrzymi ranek. Z leży twardych	70
<i>21 września 1901</i>	
Już berberysy dojrzewają krwawo	74
<i>22 września 1901</i>	
Ty się nie lękaj, Boże. Mówią: moje	74
<i>24 września 1901</i>	
W głębokie noce kopałem cię, skarbie	75
<i>24–25 września 1901</i>	

KSIĘGA TRZECIA: KSIĘGA O NĘDZY I O ŚMIERCI

Wiersze tej książki powstały w Viareggio

A może idę przez góry bezkresne	79
<i>13 kwietnia 1903</i>	
Góro, w tym górskim łańcuchu najstarsza	79
<i>13–14 kwietnia 1903</i>	
Strażnikiem uczyni mnie swych dali	80
<i>14 kwietnia 1903</i>	
Bo, Panie, pośród wielkich miast	80
<i>14 kwietnia 1903</i>	
Tam żyją ludzie mizerni i bladzi	81
<i>15 kwietnia 1903</i>	
O Panie, daj każdemu jego własną śmierć	82
<i>15 kwietnia 1903</i>	
Jesteśmy tylko liściem i lupiną	82
<i>16 kwietnia 1903</i>	
Panie: biedniejsi myśmy niż zwierzęta	83
<i>16 kwietnia 1903</i>	
Uczyni go, Panie, wielkim i wspaniałym	83
<i>16 kwietnia 1903</i>	
Ostatni znak twój niech nam się ukaze	84
<i>16 kwietnia 1903</i>	
Pragnę go sławić. Jak przed hufem wojska	85
<i>16 kwietnia 1903</i>	
I spraw, by mi towarzyszyły głosy oba	86
<i>17 kwietnia 1903</i>	
Są nieprawdziwe wielkie miasta; mamia	86
<i>17 kwietnia 1903</i>	

Bo są ogrody – przez królów stworzone	86
<i>17 kwietnia 1903</i>	
Widziałem też pałace, które żyją	87
<i>17 kwietnia 1903</i>	
Nie, oni tylko są nie-bogatymi	88
<i>17 kwietnia 1903</i>	
Bo bieda jest ogromnym światłem z wnętrza... ..	89
<i>17 kwietnia 1903</i>	
Tyś jest biedakiem, bezsilnym, bezradnym	89
<i>18 kwietnia 1903</i>	
Ty, który wiesz, a wiedza twoja wielka	90
<i>18 kwietnia 1903</i>	
Spójrz na nich, zobacz, z czym się równać mogą	91
<i>18 kwietnia 1903</i>	
Są tacy cisi; prawie tak jak rzeczy	91
<i>18 kwietnia 1903</i>	
I zobacz, jak ich stopom się powodzi	91
<i>19 kwietnia 1903</i>	
A dłonie ich podobne dłoniom kobiet	92
<i>19 kwietnia 1903</i>	
A usta ich są jak usta u rzeźby	92
<i>19 kwietnia 1903</i>	
Ich głos przychodzi z dalekiej podróży	92
<i>19 kwietnia 1903</i>	
A kiedy śpią, to jakby wszystkiemu są wtedy	92
<i>19 kwietnia 1903</i>	
I patrz: ich ciało jest jak narzeczony	93
<i>19 kwietnia 1903</i>	
Patrz: będą żyli i będą się mnożyć	93
<i>19 kwietnia 1903</i>	
Odłącz na powrót ich od winy miast	93
<i>19 kwietnia 1903</i>	
Dom biednych jest jak świętość u ołtarza	94
<i>19 kwietnia 1903</i>	
Miasta ku własnym tylko dążą celom	94
<i>19 kwietnia 1903</i>	
Twoi biedacy cierpią stąd ogromnie	95
<i>19 kwietnia 1903</i>	
O, gdzie jest ten, kto od majątku, czasu	95
<i>19–20 kwietnia 1903</i>	
Ach, gdzież on, taki czysty, się rozproszył?	97
<i>20 kwietnia 1903</i>	

A n e k s

Ja mógłbym ciebie sławić tak jak różę	98
<i>8 sierpnia 1904, Borgeby-gard. Rękopis weimarski</i>	
Poznaję – co mnie dzieliło od ciebie	98
<i>9 sierpnia 1904, Borgeby-gard. Rękopis weimarski</i>	

KSIĘGI OBRAZÓW KSIĘGA PIERWSZA

KSIĘGI PIERWSZEJ CZĘŚĆ PIERWSZA

Wstąpienie	103
<i>24 lutego 1900, Schmargendorf</i>	
Z kwietnia	103
<i>6 kwietnia 1900, Schmargendorf</i>	
<i>Dwa wiersze na sześćdziesiąte urodziny Hansa Thomasa</i>	
Noc księżycowa	104
Rycerz	104
<i>Przed 14 lipca 1899, Schmargendorf</i>	
Dziewczęca melancholia	105
<i>18 lipca 1899, Schmargendorf</i>	
O dziewczętach	
I. Inni muszą długimi drogami	105
<i>29 września 1900, Worpswede</i>	
II. Dziewczęta, od was się uczą poeci	106
<i>10 września 1900, Worpswede</i>	
Pieśń posągu	107
<i>18 listopada 1899, Schmargendorf</i>	
Oblęd	107
<i>24 listopada 1899, Schmargendorf</i>	
Zakochana	108
<i>Księga obrazów 1906</i>	
Narieczona	109
<i>20 września 1898, Schmargendorf</i>	
Cisza	109
<i>? 1900/1901</i>	
Muzyka	110
<i>24 lipca 1899, Schmargendorf</i>	
Aniołowie	110
<i>22 lipca 1899, Schmargendorf</i>	
Anioł Stróż	111
<i>24 lipca 1899, Schmargendorf</i>	

Męczennice	112
22 lipca 1899, Schmargendorf	
Święta	113
1 listopada 1902, Paryż	
Dzieciństwo	113
Zima 1905/1906, Meudon-Val Fleury	
Z dzieciństwa	114
21 marca 1900, Schmargendorf	
Chłopiec	115
Prawdopodob. zima 1902/1903, Paryż	
Konfirmanci	115
Maj 1903, Paryż	
Wieczera	116
19 czerwca 1903, Paryż	
KSIĘGI PIERWSZEJ CZĘŚĆ DRUGA	
Inicjał (Z nieskończonych się tęsknot wzbijają)	121
20 lipca 1899, Schmargendorf	
Słowa przed zaśnięciem	121
14 listopada 1900, Schmargendorf	
Ludzie nocą	122
25 listopada 1899, Schmargendorf	
Sąsiad	122
? 1902/1903, Paryż	
Pont du Carrousel	123
? 1902/1903, Paryż	
Samotnik	123
2 kwietnia 1903, Viareggio	
Aszantowie	124
? 1902/1903, Paryż	
Ostatni	124
15 listopada 1900, Schmargendorf	
Trwoga	125
Przed 21 października 1900, Schmargendorf	
Skarga	126
21 października 1900, Schmargendorf	
Samotność	126
21 września 1902, Paryż	
Jesienny dzień	127
21 września 1902, Paryż	
Wspomnienie	127
Księga obrazów 1906	

Koniec jesieni	128
<i>ju.</i>	
Jesień	128
11 września 1902, Paryż	
Na skraju nocy	129
12 stycznia 1900, Schmargendorf	
Modlitwa	129
13 grudnia 1900, Schmargendorf	
Postęp	130
27 września 1900, Worpswede	
Przeczcucie	130
? jesień 1904, Szwecja	
Burza	131
? jesień 1904, Szwecja	
Wieczór w Skåne	131
Pierwsza wersja ok. 1 listopada 1904, Jonsered koło Göteborga	
Wieczór	132
? 1904, Szwecja	
Chwila powagi	133
Październik 1900, Schmargendorf	
Strofy	133
Wg. <i>Księga obrazów</i> 1906	
 INNE WIERSZE	
Inicjał (Obdaruj cały świat swym pięknem)	137
<i>Księga obrazów</i> 1902; 14 lipca 1899, Schmargendorf	
Zwiastowanie	137
<i>ju.</i> ; 21 lipca 1899, Schmargendorf	
O fontannach	138
<i>ju.</i> ; 14 listopada 1900, Schmargendorf	
Patrzący	140
<i>ju.</i> ; styczeń 1901, Schmargendorf	
Z burzliwej nocy / Osiem kart z jedną kartą tytułową	141
<i>ju.</i> ; styczeń 1901, Schmargendorf	
Na koniec	144
<i>ju.</i> ; <i>pwdr.</i> „Avalun” 1901, z. 1	
Młody Apollo	145
<i>Wiersze nowe</i> 1907; 11 lipca 1906, Paryż	
Skarga dziewczyny	145
<i>ju.</i> ; ok. 1 lipca 1906, Paryż	
Pieśń miłosna	146
<i>ju.</i> ; marzec 1907, Capri	

Katedra	146
<i>ju.; ok. 1 lipca 1906, Paryż</i>	
Pantera	147
<i>ju.; 1902/1903, Paryż, p.wdr. wrzesień 1903</i>	
Poeta	148
<i>ju.; zima 1905/1906, Meudon</i>	
Starożytny tors Apollina	148
<i>Wierszy nowych część wtóra 1908; lato 1908, Paryż</i>	
REQUIEM	
Dla Przyjaciółki	153
<i>31 października – 2 listopada 1908, Paryż</i>	
Dla Wolfa hrabi von Kalckreutha	163
<i>4 i 5 listopada 1908, Paryż</i>	
ZE SPUŚCIZNY	
Z „CHRYSZTUSOWYCH WIZJI”	
Kościół w Nago	171
<i>Lipiec 1898, Sopot</i>	
Ślepy chłopiec	174
<i>Lipiec 1898, Sopot</i>	
Zakonnica	175
<i>Lipiec 1898, Sopot</i>	
Do muzyki	178
<i>11 i 12 stycznia 1918, Monachium</i>	
O autorze i tekstach	179
Wykaz tytułów i incipitów niemieckich	189